

A Magyar Tudományos Akadémia Egyesített Társadalomtudományi Könyvtára

MARKELLA Anikó

Örömmel teszek eleget a felkérésnek, hogy bemutassam az egyik legfiatalabb társadalomtudományi gyűjteményt, a Magyar Tudományos Akadémia Egyesített Társadalomtudományi Könyvtárát.

Könyvtárunk öt éve jött létre 3 akadémiai kutatóintézet műhelykönyvtárának összevonásával.

Az elmúlt években – szakmai körökben – nem sok szó esett az akadémiai intézeti könyvtárakról. A régmúltban akadémiai könyvtári hálózatként emlegették azt a közel 40 korlátozottan nyilvános – sok esetben országos feladatkörű – tudományos szakkönyvtárát, amelyeknek fő feladata az akadémiai intézetek kutatóinak közvetlen szakirodalmi ellátása. Gyűjtőkörük ma is szorosan összefügg intézeti profiljával, feladatuk pedig a tudományterület

szakirodalmának gyűjtése, folyamatos bővítése és a kutatók rendelkezésére bocsátása.

A 90-es évek kezdete óta ezek a könyvtárak egyre nehezebb helyzetbe kerültek.

A pénztelenség, a számítógépek és az internet kihívásai minden könyvtárat elértek, ám ezek az intézeti könyvtárak még azzal a problémával is szembesültek, hogy az 1994-es Akadémiai törvény (1994. évi XL. tv.) következtében megszűnt az akadémiai könyvtári hálózat és ettől kezdve szakmai felügyelet és támogatás nélkül végzik munkájukat.

Az MTA Könyvtára és az intézeti könyvtárak csak informális kapcsolatban állnak egymással. Ennek ellenére a Könyvtár sok esetben felvállalja képviselői szerepét, és kérésre szakmai támogatást is nyújt, de nem feladata az intézeti könyvtárak patronálása.

Az 1997-es CXL. törvény csak tovább nehezítette helyzetünket, mivel az a nyilvános könyvtárakról szól, és mi nem vagyunk nyilvánosak.

Az Egyesített Társadalomtudományi Könyvtár (ETK) létrehozása

A 90-es évek második felében – az akadémiai konszolidáció keretében – három, a város különböző pontján lévő társadalomtudományi kutatóintézetet a vári akadémiai épülettömbbe költöztettek olyan megfontolással, hogy az akadémiai társadalomtudományi intézetek helyileg egymás közelében legyenek. Természetesen nem minden társadalomtudományi intézet került így a Várba, volt olyan is, aki ekkor költözött a Várból egy ide költöző intézet helyébe. Végül is a 3 költöző intézet műhelykönyvtárából lett az egyesített könyvtár.

Melyek voltak ezek az intézetek?

1. A *Politikai Tudományok Intézete*, amelynek könyvtára 1967-ben – mint az akkori Társadalomtudományi Intézet könyvtára alakult meg. Állományában a hazai társadalomtudományi irodalom mellett szép számban megtalálhatók voltak a külföldi társadalomtudományi művek is. 1991-től mint a politikatudomány hazai bázisintézete működött, könyvtára pedig a politológiai szakirodalom jelentős tárháza lett.
2. A *Társadalmi Konfliktusok Kutatóközpontja*. Ez az intézet 1991-ben jött létre úgy, hogy az 1963-ban alakult Szociológiai Kutatóintézetet kételtévált, és könyvtárakat is szétszították. Induláskor a jelzett intézethez került állomány képezte a könyvtárat. Csak zárójelben jegyzem meg, hogy 2001 októberében megkaptuk a könyvtár másik felét is – 2500 igencsak rendezetlen, használható cédulakatalógussal sem rendelkező könyvet.

3. A *Világgazdasági Kutatóintézet* az 1965-ben alakult Afro-Ázsiai Kutató Csoportból 1973-ban jött létre. Könyvtáruk – az intézet széles körű nemzetközi kapcsolatrendszerének köszönhetően – jelentős mennyiségű, könyvesbolti forgalomban nem elérhető kutatási anyagot is hozott az ETK-ba.

A tervek szerint negyedikként az MTA Jogtudományi Intézete szerepelt a könyvtáralapítók között, de ők végül kimaradtak az egyesítésből, így az említett 3 intézet közel 150 ezer egységes állományából és 8 könyvtárosból jött létre az Egyesített Társadalomtudományi Könyvtár.

Az érintett intézetek igazgatói a költözést megelőzően egy megvalósíthatósági tanulmányt készítettek az OMIKK-kal. Ez a tanulmány tartalmazta mindazt a kitélt és javaslatot, amelyre egy ilyen összevonáskor érdemes figyelni.

A valóság azonban egészen másként alakult.

Az Országház u. 30. tetőterébe egymás mellé költözött 3 könyvtár, ezzel létrejött egy látszólag „nagy, integrált” társadalomtudományi könyvtár.

Csakhogy az állományok feldolgozottsága, a feltárás mélysége és módja, a tudományterületet lefedő tárgyszavak, a kutatók könyvtárhasználati szokásai, a könyvtárral és könyvtárosokkal szembeni kutatóintézeti elvárások, a megszokott munkaméretek nagyon eltértek egymástól. Kis túlzással azt is mondhatnánk, azon kívül, hogy könyvtárnak hívták őket, semmiben sem hasonlítottak egymásra.

Az egyik intézet négy és fél, a másik három, a harmadik fél könyvtárosi státust hozott magával, ennyi szakkönyvtárost foglalkoztatattak és ezek a könyvtárosok a mai napig intézetük közalkalmazottjaként, a könyvtárba kihelyezve végzik munkájukat.

Síránkozásra azonban nem maradt idő, mert a hétvégi költözést követő első intézeti napon megjelentek a kutatók, hogy élvezzék a könyvtárak egyesítéséből származó előnyöket.

Egyesített Társadalomtudományi Könyvtár
MTA-ETK

Ön a 14900. látogató

Katalógusok
Az olvasókat hagyományos **cédulakatalógusok** és **számítógépes adatbázis** segíti a tájékozódásban.

A könyvtárról
Szolgáltatások
Keresés-TinWeb
Linkgyűjtemény
Elérke

A hagyományos cédulakatalógusok felsorolása intézetek szerint:

A Jogtudományi Intézet Könyvtárának 1997 előtti állománya:

- szerzői betűrend,
- ETO.

A Politikai Tudományok Intézet Könyvtárának 1988 előtti állománya:

- szerzői betűrend,
- cím,
- sorozat,
- tárgyszó.

A Szociológiai Intézet teljes könyvállománya:

- szerzői betűrend

A Világgazdasági Kutatóintézet Könyvtárának 1995 előtti része:

- szerzői betűrend,
- szak,
- földrajzi,
- helyrajzi

<http://www.etk.mtapti.hu>
Szolgáltatások – Katalógusinformációk

Nem részletezem tovább a kezdeti nehézségeket, háborús évek voltak.

A közös munka megszervezése

A közös munka indításához 1999 decemberében a gépen feldolgozott állományrészeket a TINLIB integrált könyvtári rendszerbe konvertáltuk (közel 70 ezer tételt), így lett egy gépi katalógusunk, amely a 3 intézet cédulakatalógusaival egészült ki. A könyvtárak állományának egységbe rendezését a napi munka mellett már 2000-ben megkezdtük. El-

sőként a folyóiratanyagot rendeztük át, kiszűrtük a duplumokat és egységes rendbe szerveztük az anyagot. A selejtezéssel azonban már nagyon kellett igyekeznünk, mert 2001 tavaszán az alig egy éve működő könyvtárat átépítették. Megalakult az *Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet*, márpedig egy intézetnek hely kell, így hát a folyóiratolvasó területének nagy részén, 2 kutatószoba és a könyvtárosi munkaszobák többségének helyén megalakult az új, az ETK mögött álló 4 intézet.

Könyvállományunknak közel 25 %-a van feldolgozva a TINLIB rendszerben, a többi hagyományos cédulakatalógusban.

Komoly gondot jelent, hogy a retrospektív katalóguskonverzióval nagyon lassan haladunk. Ez főként a szociológiai állománynál probléma, mivel a 2001-ben kapott 2500 kötet könyvnek – ahogy említettem – használható cédulakatalógusa sincs.

Sajnos eddig nem találtunk olyan pályázati lehetőséget, amely a probléma megoldásában segítségünkre lett volna.

Az ETK alapfeladata a kutatóintézetekben folyó munka segítése. Nem vagyunk nyilvános könyvtár, a könyvtárhasználók 63-65 %-át a 4 intézet kutatói teszik ki. A fennmaradó 35-37 % más akadémiai intézet munkatársa és többségük külső, akiket az egyes kutatók hoznak be a könyvtárba. Ha valaki használni akarja az ETK-t, a kutatókon keresztül megtalálja a hozzánk vezető utat, legfeljebb csúnyán néznek az akadémikusok a könyvtárosra. Ezt a problémát szeretnénk megoldani azzal, hogy felvételünket kértük a nyilvános könyvtárak jegyzékére. Mivel az intézetek csak azzal a kikötéssel járultak hozzá a kérelemhez, hogy a kutatóknak semmi hátrányuk nem származik a nyilvánosságból, kicsit félve nézünk a jövő elé, meg tudunk-e birkózni a feladattal, nem vállalnak-e magukra a könyvtárosok megoldhatatlan többletmunkát? Mert ugye mondanom sem kell, hogy a könyvtárosok száma ettől nem lesz több.

Gyarpítás

Komoly gondot jelent a könyvtári gyűjtemény szervezésénél, hogy a könyvtárnak nincs külön költségvetése, az akadémiai intézetek költségvetésében pedig elkülönítetten egyetlen fillér sem szerepel könyv és folyóirat vásárlásra. Ebből következik, hogy az állomány gyarpítása rendkívül esetleges és az egyes intézeteknél is nagy eltérést mutat. Három intézet maga fizeti a kutatásokhoz szükséges folyóiratokat – a negyedik sem könyvet, sem folyóiratot nem rendel. Két intézet könyvvásárlásra is ad pénz, a másik kettőnél legfeljebb a kutató, kuta-

tási pénzből, a könyvtáron keresztül gyarpítja házikönyvtárát.

Eredmények

Az elmondottak ellenére azért eredményekről is beszámolhatunk.

Könyvtárunkban több mint 450 kurrens folyóirat található, állományunk éves gyarpódása meghaladja a 4000 darabot.

Van honlapunk: www.etk.mtapti.hu – igaz, még sokat kell javítanunk rajta, de a TINLIB katalógusunk elérhető ezen keresztül.

A kutatóknak lehetőségük van különböző elektronikus adatbázisok használatára. Saját intézeti gépük-ről is elérik az EISZ-t és az EBSCO-t, a könyvtárból a GEOBASE, Econlit, General Business File-t. Utóbbiak használatához pályázati úton, konzorciumi tagként jutottunk. Az Akadémiai Könyvtár jóvoltából hozzáférünk az MTI adatbázishoz. A könyvtárban CD Jogtár, EU Jogtár, az Országgyűlési Könyvtár adatbázisai: a PRESSDOK, HUNDOK és a Világpolitikai Információk is megtalálhatók.

Az év vége ismét nagy munkát tartogat. TINLIB rendszerünk egyre nehezebben viseli az állományrendezéssel kapcsolatos munkákat, egyre többször kell karbantartást végeznünk. A megoldást egy új rendszerben keressük, ismételt konvertálása után - terveink szerint – januártól a HUNTEKÁ-ban dolgozunk tovább. Távlati tervünk egy olyan virtuális katalógus létrehozása, amelyben az akadémiai társadalomtudományi könyvtárak anyaga együtt lennének láthatók. A megvalósítás érdekében megkezdődtek a tárgyalások az érintett intézetek, a könyvtárak és könyvtárosok között.

Az elmondottakkal megpróbáltam – a teljesség igénye nélkül – bemutatni az Egyesített Társadalomtudományi Könyvtárat. Nem volt könnyű ez az 5 év, és nem számítunk arra, hogy gondjaink gyors megoldódásával az előttünk álló időszak valamivel is könnyebb lesz.